

Szombathelyi Törvényszék, mint másodfokú bíróság
18.Bf.140/2017/12. szám

A Szombathelyi Törvényszék, mint másodfokú bíróság a [REDACTED] vádlottal szemben orgazdaság büntette miatt indított büntető eljárásban a bírói indítvánnyal egyedi normakontroll eljárás kezdeményezése iránt előterjesztett végzése vonatkozásában az Alkotmánybíróság - III/123-1/2018. ügyszámához kapcsolódóan - felhívása alapján 2018. március 29. napján meghozta a következő

v é g z é s t :

A Szombathelyi Törvényszék, mint másodfokú bíróság a [REDACTED] vádlottal szemben orgazdaság büntette miatt indított büntető eljárásban a 2017. november 6. napján megtartott nyilvános fellebbezési tárgyaláson meghozott 9/I. sorszámú a bírói indítvánnyal egyedi normakontroll eljárás kezdeményezése iránt előterjesztett végzését az Alkotmánybíróság felhívása alapján – fenntartva, az "alaptörvény-ellenességi kérdések" tekintetében előterjesztett indítványát – annak indokolása tekintetében az alábbiakban egészíti ki és pontosítja.

A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

(1)

A Szombathelyi Törvényszék, mint másodfokú bíróság előtt [REDACTED] vádlottal szemben védője jogorvoslati kérelme alapján fellebbezési eljárás folyt. Ezen eljárás keretében a törvényszék „bírói indítvánnyal egyedi normakontroll eljárás kezdeményezése” iránt megkereste az Alkotmánybíróságot és a büntetőeljárás törvény 531. § (5) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását valamint megsemmisítését kérte. Mindezek miatt a Szombathelyi Törvényszék a fenti 9/I. sorszámú végzésével az előtte folyó fellebbezési eljárást a vonatkozó törvényi rendelkezéseknek megfelelően fel is függesztette.

(2)

Az Alkotmánybíróság – a befogadási eljárási szakaszban – írásbeli megkeresésében arról tájékoztatta a törvényszéket, hogy az említett törvényhely alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányulóan korábban ún. alkotmányjogi panaszra indult eljárás keretében már elutasított ilyen tartalommal bíró, egyedi ügy kapcsán a törvényes határidőben előterjesztett azonosan nevesített alaptörvényi deklarációkkal összefüggésben előerjesztett kérelmet és nem látta alaposnak a Be. 531.§. (5) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló indítványt. A tájékoztatás szerint az Alkotmánybíróság álláspontja alapján tekintettel az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 25. §. (3) bekezdés c) pontjában foglaltakra és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 31. §. vonatkozó rendelkezései szerint, így a Szombathelyi Törvényszék által előterjesztett alkotmányossági kérelem akár ítélt dolognak is minősülhet.

(3)

Az Alkotmánybíróság mindezek miatt, azt kérte a Szombathelyi Törvényszéktől, hogy nyilatkozzon arról, miszerint eredeti indítványát változatlan formában fenntartja-e, vagy ezen tájékoztatás figyelembevételével az indítványát kiegészítve kívánja előterjeszteni. Az Alkotmánybíróság a 22/2014.(VII.15.) AB határozatban foglalt döntés és megfontolásainak rendelkezéseire hivatkozva, annak tanulmányozására és értékelésére utalással hívta fel törvényszék figyelmét bírói kezdeményezéssel indítványa jogi sorsának eldöntése érdekében.

(4)

A Szombathelyi Törvényszék az Alkotmánybíróság felhívására figyelemmel az ügyben hozott korábbi 10. számú határozatát az indokolás tekintetében – figyelemmel arra, hogy az alkotmányjogi panasz eljárás és a bírói indítvánnyal egyedi normakontroll eljárás az alaptörvény-ellenességi kontroll tekintetében eltérő körre és tartalomra is kiterjedhet, az eljárás egyéb szabályai különbözősége és a kezdeményező speciális helyzetének eltérése okán - **kiegészíti és pontosítja az alábbiakkal, és egyben az említett vonatkozó 1998. évi XIX. törvény (Be.) a 531. § (5) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványát.**

(5)

A Szombathelyi Törvényszék a bírói kezdeményezéssel indult Alkotmánybíróság előtti III/123-1/2018. számú eljárásban így, a korábban előterjesztett 9/I- es sorszámú végzésben foglaltakat, az indokolás tekintetében az alábbiakban összegzett megfontolások szerint – a fenti érdemi indítvány megerősítésével - tartja fenn:

(6)

A Szombathelyi Törvényszék – az indítvány indokolás kiegészítése tekintetében - rögzíti azt, hogy az Alkotmánybíróság által felhívott 22/2014.(VII.15) AB határozat és a benne foglalt döntés az érintett Be. szakasz alaptörvény-ellenességéről nem bírói indítvánnyal egyedi normakontroll eljárás során kezdeményezett eljárás. Az inkriminált AB határozat alkotmányjogi panasz alapján – igaz, ugyanazon törvényi rendelkezés / Be. 531.§. (5) bekezdés / alaptörvény-ellenessége megállapítása miatt - indult. Ez a kétféle kezdeményezés számos különböző megítélést és körülményt jelenthet az alkotmánybírósági eljárás, az Be. adott rendelkezéséhez kötődő alaptörvényi deklarációk és a végső döntés szempontjából is.

(7)

Az így különböző jogcímenek kezdeményezett eljárásokban olyan feltételek találhatók, amelyeket a törvényszék álláspontja szerint a vonatkozó Alkotmánybíróságról szóló törvény és az alkotmánybírósági gyakorlat alapján úgy kell értelmezni, hogy azok különbözőek. Az említett jogi *acquis* szerint ez, akár a kétféle indítvánnyal azonos alapokon célzott törvényhely alkotmányos megítélése szempontból más eredményre is vezethet a bírói kezdeményezés alkotmányos, alaptörvényi hatóköre tágabb és mélyebb összefüggéseinek kötelező vizsgálata okán, ugyanis az utóbbi más, de a jogállam alappilléreit jelentő alkotmányos vagyis alaptörvényi értékek sérelmét is felvetheti, szemben az alkotmányjogi panasz körében írt jogcímhez kötött és konkrét rendelkezés korlátozott vizsgálatához képest.

(8)

Mindezek miatt fontos deklarálni, hogy míg az alkotmányjogi panasz jóval szűkebb értelemben csupán a konkrétan panaszost érintő jogszabályi helyeknek és az Alaptörvény pontosan meghatározott rendelkezéseibe ütközésének jogcímhez kötött – egyéni jogsérelem reparálásán keresztül – esetleges alaptörvény-ellenesség megállapítására lehet alkalmas,

addig a bírói kezdeményezés okán való eljárás az adott cikkeken keresztül a jogállam alapintézményeinek gerincét is kitevő alapelvek védelmét is magában foglalhatja és az egyéni érdekeken túlmutatva a jogszabály társadalmi rendeltetésének minden korrelatív összetevőjét görcső alá veheti. Jelesül a törvényszék álláspontja szerint az esetleges alkotmányellenesség kimondásának ehhez képest - az adott esetben vonatkozó – jogcímek szerint nem csupán a törvény előtti egyenlőség / Alaptörvény XV. Cikk /, illetőleg a jogorvoslati jog Alaptörvény XXVIII. Cikk (7) bekezdés / tekintetében, mintegy a klasszikus alkotmányos és büntető eljárási törvényi elvébe ütközés esetére van helye. **Álláspontunk szerint ez a bírói kezdeményezés ennél jóval szélesebb körben érinti a jogállam, a jogállami berendezkedés számos alapértékét /Alaptörvény B) cikk. (1) bekezdés/.**

(9)

Ennek az esetleges megállapításához azonban az szükséges, hogy a mindenkor igazságos és ésszerű jogi rendelkezések fenntartásának kötelezettsége ne csak a deklarációk szintjén, hanem a kialakult jogalkalmazói gyakorlatban is érvényesüljön. Például ez követelmény kiterjed arra a törvényes vagy magasabb jogi és társadalmi szintű elvárásra, hogy olyan jogi szabályok legyenek hatályban, amelyek biztosítják azt, hogy az azonos helyzeteket azonos módon, míg az eltérő helyzeteket különbözőképpen lehessen megítélni.

(10)

Ehhez képest az adott Szombathelyi Törvényszék előtti fellebbezési eljárásban annak folytatása során az állapítható meg, hogy a Be. vonatkozó jogintézményei tekintetében – de különösen az 531.§. (5) bekezdésénél, más szabályokkal összefüggésben - valamilyen jogalkotási rendellenesség van, hiszen egy abszolút jog – **a tisztességes eljáráshoz való jog /Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés /** - érvényesülése indokolatlanul – vagy akár alaptörvény-ellenesen - korlátozódhat. Ezzel párhuzamosan - de nem ilyen erővel és mélységben, mint az előző jog - azonban a jogorvoslati jogon / **Alaptörvény XXXVIII. cikk (7) bekezdés /** keresztül a jogállamba vetett bizalom és hit olyan fontos alapérték, amelyet nem lehet csorbítani. Így csak kivételes módon lehet korlátozni - álláspontunk szerint - az ilyen módon kialakított szabályokon keresztül a jogorvoslati jogot, megfelelő, alapos és szükséges – alkotmányos - indokkal úgy, hogy a vonatkozó jogszabályok alkalmazása által a jogállamba vetett bizalom ne csorbuljon.

(11)

Jelesül, ha a jogalkalmazó, különös tekintettel a bíróság ilyen anomália gyanúját észleli és a szabályozás felépíttetésében, szerkezetében és megfogalmazásában értelmezése által nem áll módjában kiküszöbölni ezt a egyensúlytalanságot vagy feszültséget, már csak a jogszabály mögötti térben az alkotmányosság, az alaptörvényhez való viszony kérdésében kutakodhat, akkor, mikor az adott rendelkezést konkrétan alkalmaznia kell.

Ez a fő alapja az Alkotmánybírósághoz fordulásnak is.

(12)

Mit jelenthet ez az alkotmányossági kontextusban, a konkrét esetre kivetítve? Nem többet, minthogy a jogszabályoknak – többek között és jelentőségi érték nélkül sorolva - egy jogállamban kiszámíthatónak, indokoltnak az esetleges különbségek meghatározására, de tartósnak a szándékolt jogi a hatás kifejtésére, alkalmasnak és eszerint értelmezhetőnek is kell lenniük. Ezen túl az alaptörvényi ún. alapértékek mentén kell, hogy megfogalmazódjanak és azokkal szerves egyensúly szerinti egységben és állapotban kell biztosítaniuk a jogállam fogalmába tartozó értékek képviselőjét, hisz az Alaptörvény szerint : **Magyarország, független, demokratikus jogállam.**

(13)

Ezáltal a **Szombathelyi Törvényszék** meghatározta azon Alaptörvényben lefektetett deklarációk sorát, amelyekbe álláspontja szerint, ütközik a **Be. 531.§. (5) bekezdése** és a **távollétes eljárás** Büntető eljárási törvényben írt rendelkezése, megadván egyben azt is, hogy a vizsgálat szempontjából ezen deklarációkkal szemben **alaptörvényellenességet állapított meg** az alábbi megfontolás szerint kiegészítve az eredeti bírói kezdeményezését.

Ilyen Alaptörvényben írt rendelkezések :

- a **tisztességes eljáráshoz való jog** Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése,
- a **védelemhez való jog** – alaptörvényi értelme - Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése,
- a **jogorvoslathoz való jog** Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése,
- a **törvény előtti egyenlőség** Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése, valamint ezeken keresztül a szabályok teljes kontextusában értelmezve és **önállóan is**
- a **jogbiztonság** Alaptörvény R) cikk és a
- a **jogállam** fogalmának meghatározása az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése.

(14)

Ha a Be-ben a „távollétes eljárás” tekintetében öt -féle eljárási stádiumhoz köthető szabályozási lehetőség van, akkor ebben a tekintetben az eljárás alá vontak szemszögéből a köztük lévő szabályozási különbségek kiszámíthatóak kell hogy legyenek, ráadásul ha ezek különböző eljárási stádiumot szabályoznak, akkor minden szakaszra legalább azonos érvényű jogérvényesítési és joggyakorlási lehetőséget kell a vádlottak részére teremteni. Ráadásul, ha nem is indokolt egyes eseteket privilegizált eljárási szabállyal illetni, mert a büntető eljárások gyors lefolytatása – az ésszerű idő oldaláról - mint társadalmi érdek – és alkotmányos alapérték úgy, mint ahogy az Alkotmánybíróság 22/2014.(VII.15.) AB határozatában a Be. 531.§. (5) bekezdése alkotmány-ellenessége megítélése szempontjából erre folyamatosan utal – nem érvényesül a valóságban, mert a távollétes eljárásnál egy eset már a jogerősen lezárt ügyet, míg két eset fellebbezéssel érintett ügybeni eljárást takar. Ez utóbbiak mind jogorvoslat körében indult eljárások, mégis különbség van a vizsgált tétel és szabályozás tekintetében a jogorvoslati jog érvényesíthetősége kérdésében. Ez mindenképp különbséget jelent. Ennélfogva érdekes, hogy miért és mennyire indokolt a szabályozási különbségtétel, ha jogkorlátozást tartalmaz.

(15)

Ezzel összhangban, tehát egy fontos kérdés, hogy vajon kiszámítható-e az a jogszabály ahol az öt esetből egy klasszikus esetben a kontradiktórius eljárás egyszerűsített lehetősége áll fenn a Be. szabályaiban rögzített megváltoztatás, hatályon kívül helyezés korlátaival, míg minden más esetben a kontradiktórius jelleggel lefolytatott normál eljárás, illetve jogorvoslat érvényesülhet.

(16)

Ugyanis, ha így van akkor vannak az öt eset közül olyanok, vagy olyan, ahol kedvezőbb a szabályozás az érintett vádlottra, mint másik esetben, amely szintén a távollétes eljárás egy másik eljárási stádium, az adott büntető eljárásban. Vajon van-e indok arra, hogy a másik esetben kedvezőtlenebb szabályok érvényesüljenek. Vagyis felmerül az indokoltság tesztjének kérdése az egyes stádiumok szabályai közti különbségtételben.

(17)

Álláspontunk szerint az eljárási stádiumok nem adnak valós indokot arra, hogy egy- egy esetben teljes – minden kérdésre kiterjedő – új eljárás – teljes kontradiktórius védekezési tevékenység kifejtéssel való - kezdeményezésének lehetősége adódjon az ügybeni jogorvoslat nélkül, mint az első két esetben, (Be. 531.§. (1) és (2)- (4) bekezdés) avagy jogorvoslat útján (Be. 531.§. (6) és (7) bekezdés). Míg más és csupán egy esetben csak korlátozott védekezési lehetősége és tárgyalási személyes jelenlétes védekezése adódjon a vádlottnak. Vagyis, úgy tűnik, hogy itt a jogkorlátozás a tisztességes eljáráshoz való jog alaptörvényi deklarációjával nem egyeztethető össze. Ugyanis nem látható indok, hogy miért is ez a szabály, ugyanis az időben való befejezés nem indokol ilyen különbségtételt.

(18)

De a Be. 531.§- ának szabályozásában a különbségtételek például a jogorvoslati jogok elosztása vonatkozásában sem indokolhatóak az eljárási stádiumok időbeli előrehaladottságával, - mint ahogy az eljárások elhúzódását valódi jogkorlátozó okként említi a 22/2014-es AB határozat -, mert a problémás esethez képest van jobb eljárási helyzetben lévő vádlott (6) bekezdés, mint a másodfokú eljárásban kézre kerített vádlott, de ez időben elhúzódást tartalmaz a harmadfok miatt.

(19)

Tehát, mit sérthet, – milyen alaptörvényi joggal állhat szemben - ez a helyzet önmagában és összességében -. Álláspontunk szerint az adott ügy világít rá, hogy – az Alaptörvényben deklarált eljárási jogát, a XXVIII. cikk (3) bekezdésben a vádlott **védekezéshez való jogát**, – különösen az (5) bekezdés esetén, ha a másodfokú eljárásban kerül a hatóságok által kézre. De ezzel együtt a jogorvoslati jogon keresztül **a tisztességes tárgyaláshoz / Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés/, a tisztességes eljáráshoz** való jogot is, mert pont ebben az esetben nincs biztosítva a vádlottnak kötelezően, hogy az általa előhozott, vagy addig az eljárásban volt bizonyítás ellenőrzésekképpen kontradiktórius jelleggel védekezését előterjeszthesse.

(20)

Így, mindezen elvvel azért áll szemben a Be. rendelkezése, mert a másodfokú bíróságra van bízva, hogy a vádlott által kért bizonyítást diszkrecionális jogából adódóan elfogadja-e. Az nem menti a védekezési jog kiteljesítését, hogy a Be. szerint a kézre került vádlottat meghallgatja a másodfokú bíróság, mert ezen túl nem köteles elfogadni a bizonyítási indítványát, de azt sem hogy személyes jelenlét mellett újra értékelődjön a teljes vagy a lényeges elsőfokú bizonyítás. Ráadásul nem lehet jogorvoslat sem az adott eljárási keretben a másodfokú bíróság bizonyítási indítványt elutasító döntésével szemben. Ha ilyen rendelkezés lenne a Be-ben, ez esetleg feloldaná ezt a disszonanciát! Megjegyzendő, persze van helye a perújítási szabályok szerint rendkívüli jogorvoslatnak, de az a gyakorlatból tudjuk, közel nem fedi le az ilyen esetekben felmerülő vagy megvizsgált bizonyítékokat, mert új bizonyíték stb . Okán az ügyek felét sem teszi ki és csak speciális esetben indítható.

(21)

Felmerül itt a másodfokú eljárásban a bíróság tényállás felülmérlegelési tilalmának kérdése is. Ez, - álláspontunk szerint tovább rontja a vádlott védekezési joga helyzetét, de ezt az eredeti beadványban ki is fejtettük. Ugyanis, ez a helyzet másodfokon, az elsőfokú eljárásban ténylegesen a vádlott távollétében történt bizonyítás eredményét szinte sosem tudja kérdésessé tenni. Különösen azért, mert a fellebbezési eljárásban jelenlévő vádlotti

védekezéssel a kontradiktórius eljárás keretében való bizonyítás hiányában az elsőfokú bíróság előtti bizonyítás felidézését és a vádlott védekezése ellenőrzését nem teszi lehetővé a szabály. Ezzel a vádlott anyagi védekezési joga komolyan sérül, amely jogorvoslati joga nem gyakorolhatóságát is felölélheti ebben az esetben.

(22)

Míndez akkor volna kiküszöbölhető, ha a Be. 531.§. (5) bekezdése tekintetében a bizonyítási indítványok elutasítása ellen a perbeszédék előtt egyszeri másodfellebbezés lehetne a harmadfokra, vagy a másodfokon meghozott ítélet ellen élhetne rendes jogorvoslattal a harmadfokra a vádlott. Ezzel az egyensúlytalanság megszűnhetne.

(23)

Ilyen szabályozási módosítás előterjesztésére nincs módja az Alkotmánybíróságról szóló törvény alapján a törvényszéknek, mint bírói kezdeményezést benyújtónak, így csak a diszkrépancia megjelölése és a szabályozással kapcsolatos probléma egy dinamikus értelmezéshez köthető alaptörvény-ellenesség megállapításának kezdeményezésére van lehetőség, amiatt, amelyet az eddigi megfontolásokkal a törvényszék igazolni kívánt.

(24)

Vajon az említett eljárások elhúzóadásának megakadályozásához fűződő társadalmi érdek – implicite bűjtatottan a XXIV. cikk (1) bekezdés ésszerű határidő fogalma - magyarázat lehet-e arra, hogy az említett alkotmányos jogok – jelesül a Be. 531.§. (5) bekezdése tekintetében - ilyen megkurtításra kerüljenek, szerintünk nem. Ezzel, ma nem lehet Magyarországon átlagosan indokolni egy szabályozás alkotmányosságának megítélését. Ebben a tekintetben lehet, hogy helytálló a 22/2014-es AB határozat, mint alkotmányjogi panaszt elbíráló döntés, de a bírói szélesebb kört felölélő kezdeményezés tartalma tekintetében nem, ahol a jog más alaptörvényi dimenziókon, a tisztességes eljárás és végső soron a jogállamiság etoszán keresztül érvényesül.

(25)

Mire alapítjuk azt a felvetésünket, hogy az ésszerű határidő relatív fogalom lehet és nem bírhat jogalakító jelentőséggel egy esetre, mert ez a tényező csupán vagy mindenre vagy egyre sem tartalmazhatja a józan ész szerint szabályozást. / Lásd az Alaptörvény 28. cikk rendelkezését! /

(26)

Felvetésünk alapja, nem más, mint az ismert hazai igazságügyi helyzet. Annak ellenére, hogy az Országos Bírósági Hivatal az országban igyekszik megtenni a szükséges intézkedéseket az egységes és egyenlő ügyteher kialakítása érdekében, mind országos, mind helyi viszonylatokban, ügyszakok és referádák között is, a helyzet az, hogy továbbra is vannak különbségek. Így, hogy egy ügyet mikor tűznek ki tárgyalásra a bíróságok, az attól is függ, hogy az, az ország melyik bíróságán van az ügy, milyen ügyszakban stb. Ez nem gyengíti azt a – meglévő fontos - társadalmi érdeket, hogy ésszerű időn belül fejeződjenek be az eljárások és az ügyek ne húzódjának el. Különösen, ha a büntető eljárásokban gondolkodunk a sértett, a vádlott jogai felől közelítve is elemezzük a helyzetet, az ügyek befejezési esélyében lévő különbség nagy attól függően, hogy a fővárosban, vagy nyugati, avagy keleti országrészben folyik az ügy. No persze ilyen, ha az igazságszolgáltatásban minden kiegyensúlyozottan működne nem jönne létre, de ebben a dologban, a jogi szabályozáson túl, a korábbi időszakok igazságügyi igazgatási szervezési problémái tovább élnek, de a büntető eljárásban a bírói eljárást megelőzően részt vevő nyomozó hatóságoknak is van perelhúzó szerepük.

(27)

Tehát látható, hogy a sértett és a vádlott jogai – jelesül a társadalom érdekei – oldaláról csak statikusan és lakonikusan megítélni egy eljárási szabályrendszer - mint a távollétes intézkedésekkel való külön eljárási rendszer – alaptörvénnyel való összeegyeztethetőségét az eljárások gyors befejezésének társadalmi érdeke megindokolva, ma már elavultnak tűnő megközelítés. Talán az adott 22/2014.(VII.15.) AB határozat látótere az alkotmányjogi panasz jogcímhez kötött béklyójában nem lehetett más. Ám a határozat indokolása a gyakorló bírák számára a döntésében nem hozott igazi magyarázatot, így a bírói kezdeményezés a fenti dimenzióban többlettel él és más alaptörvényi jogok lehetséges megsértése felvetését, illetve összeütközése említését a hatályos Be. rendelkezéseivel is a fókuszba állítja. Ezáltal a törvényszék e **felt említett jogok való ütközés okán az alaptörvény-ellenesség megállapítását ebben a tekintetben is indítványozza.**

(28)

Azonban, nemcsak ezek a kérdések vetődnek fel a Be. 531.§-a körében hanem más fontos tényezők is, így például a jogszabályok kiszámíthatósága, a belső jogrendszer igazságossága az elvárhatóság és mintegy a törvény előtti egyenlőségen keresztül a jogállam léte. Vagyis a továbbiakban a már fent említett két kontextussal együtt azt is vizsgálatra érdemesnek tarjuk, hogy **a jogállami követelményekkel egybeesik-e az említett Be-s szabályozás. Vagyis nem ellentétes-e az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével.**

(29)

Nem vitás, ha elemezzük a hatályos Be. 531.§-át, az említett öt eset között – szerintünk indokolatlanul – vannak kedvezőbb megítélésű esetek a távollét után előkerülő vádlottra, mikor jogait sokkal kedvezőbben tudja érvényesíteni. / Mindezt tesszük és megjegyezzük anélkül, hogy részletesen elemeznénk itt ebben az iratban a szabályozás gyengeségeit vagy erényeit, ugyanis gyakorló bíróként folyamatosan ezzel a szabályrendszerrel dolgozunk és látjuk az anomáliát! Nem is volna ezzel baj, ha a helyzet alkotmányossági erodációt nem okozna, ha lenne erre az egyes eljárási szakaszok sajátosságaiból adódó indokolt magyarázat. Ilyen azonban vizsgálatunk és hosszú bírói gyakorlatunk, valamint a jogintézmény ontológikus értelme szerint ésszerűen nem létezik.

(30)

A 22/2014.(VII.15.) AB határozat azon érvelése, hogy az (5) bekezdés szabálya a perek elhúzódása megakadályozása és a mögötte húzódó társadalmi és egyéni érdek védelme az esetleges jogegyszerűsítést, benne egy indokolt korlátozást von maga után a vádlottak jogai szűkítésével nem igazi tartalmi érv és nem annullálja az alaptörvény-ellenesség gyanúját. Ráadásul nem ad magyarázatot az Alaptörvényben deklarált eljárási jogok korlátozása szükségességére, és indokoltságára, mivel csupán az eljárás törvényessége oldaláról közelít és legalizál egy homályosan meghatározható össz-társadalmi érdeket, ami éppen a jogi garanciák eljárási jogi és alaptörvényi mezsgyéjén került azonosításra.

(31)

A kérdés csupán az, hogy a felvetett XV. cikk (1) bekezdés és a XXVIII. cikk (7) bekezdésen túl illetve rajtuk is részben keresztül milyen alaptörvényi elvbe való valódi beütközést diagnosztizáltunk a Be. 531.§. vonatkozásában ezekben az esetekben, mikor a távollétes eljárás e specifikus esetét alkalmazzuk és indítványozzuk az alaptörvény-ellenesség megállapítását az Alkotmánybíróságtól, hisz meg kell nézni a szabályozás szükségessége

kérdését is bizonyos aspektusokból, illetve a szükségesség mértéke is felvetődik.

(32)

Ehhez meg kell nézni, a konkrét Be. Szabály kedvezőségét, és esete legkedvezőtlenebb bekövetkezésének okait. Vajon ezek objektív okok, vagy szubjektívek avagy szerencse elem, illetve más tényezők alapszanak? Vajon más tényezők is belejátszhatnak és deformálhatják az értelmét az adott rendelkezéseknek, a távollétes eljárás jogorvoslati rendszerének, a vádlottak védekezését kitevő feltételeknek jogszabályoknak? Hát – véleményünk szerint jól - látható a szabályozás és a gyakorlat alapján, hogy a szabályozás tényezői nem objektívek. Az egyes eljárásjogi stádiumok ezt igazolják, ha pedig különbség adódik, azt a másik esetben más szabályozással vagy kiegészítő rendelkezéssel kompenzálni kell. Vagyis a szabályozás különbözősége megalkotásának magyarázata, hogy kedvezőbb vagy sem a vádlottra, sértettre – álláspontunk szerint csupán a stádiumok eltérősége okán nem igazolható, de nem is szükséges, de ha mégis így lenne valamennyi esetre a vádlott számára a jogérvényesítés eszközeit kiegészítő szabállyal ki kell egyensúlyozni. Itt ilyen rendelkezés, de a Be. Szabályai között másutt sincs.

(33)

De még visszatérve a stádium kialakulásához, mindez azt jelenti, hogyha egyfajta – összességét tekintve az érintettre – kedvezőbb eljárás szabályainak alkalmazása, ami a vádlott kézre kerítésének ideje, mint az az időpont, ami egy-egy eljárásban, vagy ország különböző pontjain a hatóságok leterheltségétől vagy aktivitásának intenzitásától máskor és máskor következhet be vagyis az objektivitáshoz kevés köze van a szabályok kiszámíthatósága, a joggyakorlás biztonsága kérdőjeleződik meg. Más szóval az adott ügy új eljárási stádiumba kerülése is a hatóságokhoz kötődő lehetőségek között van, akkor a legkedvezőbb és legkedvezőtlenebb feltételekbe jutás a vádlott számára szerencse elem folytán alakul ki. Vajon ez helyes a jogállam, a jogállami jogrendszer szempontjából. Biztos, hogy nem. Ez is alaptörvényellenességi gyanút vet fel. Itt felvetődik az **Alaptörvény R) cikkben foglaltak maradéktalan teljesülésének hiánya is.**

(34)

A törvényszék álláspontja szerint a jogrendszernek olyan jogintézményeket kell tartalmaznia, amelyek kiszámíthatóak nem a véletlen alapszanak arra minden állampolgár vagy az adott jogszabályi rendelkezéssel érintett személy alappal gondolhat, megismerhet és reális esélye lehet, hogy ügyéről tájékoztatják. / Jobbiztonság és Alaptörvény T) cikk (3) bekezdés./

(35)

Jelen ügyben az ún. hirdetményi kézbesítése a tárgyalási idézéseknek a vádlott bíróság által deklaráltan ismeretlen helyen tartózkodása folytán sem biztosította, hogy a vádlott a tárgyaláson vagy a számára kedvezőbb rendelkezéseket jelentő eljárási szakaszban megjelenjen, mert nem volt biztosítva a tényleges értesítés. Lásd ebben a kérdéskörben a Luxembourgi Bíróság gyakorlatát is. Tehát annak ellenére, hogy a vádlott törvényi kötelezettség terhe mellett nem jelentkezett tényleges címével a bíróság előtt, ahonnan idézhető lett volna...ügymint a távollétes eljárások minden esetében, nem volt hatékony intézmény a kézbesítésben hisz öt alkalommal is idézték és egyszer se volt igazolható, eljutott hozzá az értesítés./ Lásd a 6/1998.(III.11.) AB határozatot./ Ez a körülmény is felveti a **tisztességes eljáráshoz való jog** kérdését és ezt a külön eljárás szabályai körüli gyanút a szabályozás alaptörvénynek a jogállamiság követelményébe ütközését tovább színezi.

(36)

Mindezek miatt a törvényszék álláspontja szerint az Alkotmánybíróságnak nem csupán szűk értelemben az ún. a törvény előtt mindenki egyenlő, illetőleg a jogorvoslati jog fennállása tekintetében kell abban a statikus rendszerben vizsgálnia a Be. 531.§. rendszere összevetésénél és konkrétan az (5) bekezdéssel való kapcsolat alaptörvény-ellenességét, hanem részben ezen alaptörvényi jogokon keresztül, de azokon túl az egyéb alkotmányban rögzített eljárási jogokba való ütközését is, és ezt ajánlja a megfontolás (13) pontjában írt felsorolás szerint deklarációk tekintetbe vételével.

(37)

Az alkotmányjogi panasz vonatkozásában – az adott sérelmezett jogcímek tekintetében - az Alkotmánybíróság számára egyértelmű volt egy adott pillanatnyi rátekintésből, hogy az, nem alkotmány-ellenes a felvetett vonatkozásokban. Ám, ha ugyanezt a Be. szakaszt és teljes távollétes intézményt dinamizmusában minden - most felvetett – jogcím alapján, az Alkotmánybíróságról szóló törvény szerinti összefüggésben, a bírói kezdeményezés oldaláról a Be. 531. §-a vonatkozásában nézzük bizonyos, hogy ezen jogcímeken keresztül a jogállamiság biztosításához nem elégséges adott jogintézmény Be-es szabályozása és az való alaptörvénnyel összeegyeztethetőség az indokoltság, szükségesség és arányosság tüfokán sem biztos, hogy átjuthat. Miért is állítjuk ezt ebben a zanzásított megállapításban?

(38)

A távollétes eljárásra vonatkozó Be. szabályok és érvényesülésük vajon megfelelő egyensúlyt biztosít-e a vádlott számára a vele szemben jóval tágabb jogosítvánnyal rendelkező hatóságok részére, vagyis hogy a jogállamiság keretein belül az anyagi védekezési jogát, az anyagi védelem értelmében és annak szabályaival egyezően tudja-e gyakorolni. Bizonyos, hogy nem teljesen, hisz láttuk ebben az esetben éppen nincs mód a szükségképpen eljárás ismétlésnek, amely minden más esetben reális lehetőség.

(39)

A tisztességes eljáráshoz való jog az Alaptörvény XXIV. Cikk (1) bekezdés sérelme is ebben a körben vizsgálandó és előterjesztésünk indokolásában láthatjuk, hogy ezen alaptörvényi deklaráció sérelmét is azonosítottuk. Ugyanis tudjuk, hogy az (5) bekezdés esetén az érintett vádlott jogai más alaptörvényi szempontból lényeges érdekből korlátozást szenvedtek, de azt is ismerjük, hogy az **Alaptörvény I. Cikk (3) bekezdés** alapján az eljárási jogok, mint ez is bizonyos összefüggésekben korlátozhatóak és ún. alapjogi tesztnek vethetők alá. Pontosan például, hogy az ehhez kapcsolódó jogorvoslati jog valóban hatékonyan biztosítja-e a vádlott számára a lehetőséget ügye kontradiktórius újravizsgálására, amely miatt még az adott büntetőeljárás keretében is lehetőség lenne a megfelelő jogérvényesítésre és kérelmei alapján az érdemi megváltoztatás kieszközlésére, egy tényleges nyilvános személyes jelenlétes eljárás keretében felvetett teljes védekezési szabadságot biztosító ún. igazi jogorvoslatra.

(40)

Emellett az is fontos, hogy a vádlott jogainak és kötelezettségeinek meghatározása nem a véletlen alapján, hanem az azonos, hasonló esetekben azonos, de legalább hasonló módon kerül megfogalmazásra a szabály és a gyakorlat is az elbírálás során a más esetektől a különbözőket különféleképpen, míg az előbbieket azonos módon ítéli meg. Ez a jogbiztonság, mint a jogállam alapkövetelménye, hiszen az eljárási jogok az igazságszolgáltatás rendeltetésszerű működését határozzák meg tehát, ha van távollétes eljárás ott is biztosítandó a rendeltetésszerű joggyakorláshoz szükséges jogkörnyezet.

(41)

Mindezekre azért hivatkozik az ügyben előterjesztő másodfokú bíróság, mert az adott eset vonatkozásában a Be., mint ahogy azt a hivatkozott 22/2014-es Alkotmánybírósági határozat tartalmazza, gyakorlatilag a távollévő terhelttel szemben 5 eljárási lehetőséget ölel fel. Ezek közül ez az egyetlen – és kért – a vádlott számára kedvezőtlen szabályozású eset, amely a Be. 531. §. (5) bekezdésében található azzal, amelynél nincs mód arra, hogy az ún. rendes, hatékony jogorvoslattal a kontradiktórius eljárás keretében az eljárás alá vont személy ki tudja fejteni jogi érveit a tárgyaláson az elsőfokú bizonyítás teljes tartama vonatkozásában. Vagyis borítékolható már formális rátekintésben a tisztességes eljárás sérelme, mint az Alaptörvény XXIV. Cikk (1) bekezdéséé. Különösen, ha az elsőfokú bíróság hibát nem vétett, és megalapozott a tényállása, egyrésztől ugyanis a másodfok minden vádlotti kezdeményezés ellenére nem érintheti a mérlegelt tényállást. Másrésztől ez az egyetlen eset, mikor kizárt lehet érdemi jogvitában ténylegesen tudjon jelenlétében vitába bocsátkozni a vádlott a hatósággal. Illetőleg az az eset, mikor a vádlott a terhére felhozott bizonyítékokat ilyen módon az általa megjelölt bizonyítással és személyes jelenlétével folyó védekezés alapján, nem tudja ellenőrizni a távollétében folyt eljárás tekintetében, illetőleg azokkal szemben védekezését abban a kontextusban előterjeszteni. /Lásd a 6/1998.(III.11.) AB határozatot. /Minden más esetben, amit a büntetőeljárás törvény szabályoz erre módja van a terheltnek. Itt a jelen esetben ilyen lehetőséggel nem találkozunk, ugyanis ebben az esetben a jogorvoslati lehetőség a további fellebbezési jog biztosítása is azt csak az első okkal ellentétes döntések esetén a biztosítja, az ún. harmadfokú eljárás keretében.

(42)

Ezek a megállapítások is jelzik, hogy az adott jogintézmény indokolatlan alapokon korlátozza a vádlott védekezési, a fellebbezési, vagy jogorvoslati jogát a meghozandó érdemi döntést előkészítő határozatokkal szemben, de emellett nem biztosít tényleges jogorvoslati vizsgálatot sem, hisz álláspontunk alapján megsértve a tisztességes eljárás elvét minden más távollétes esethez és stádiumhoz képest nem ad kontradiktórius eljárásban való védekezési felülvizsgálati lehetőséget sem, ezáltal a vádlott anyagi védekezési jogát sérti vagyis az Alaptörvény XXVIII. Cikk (3) bekezdésébe is ütközik. Ezzel pedig implicite a tisztességes eljáráson keresztül a jogállami berendezkedés elvrendszerével is ellentétben áll.

(43)

De a különböző stádiumok szerinti eljárások és jogkorlátozások között sem logikus a szabályozás és indokolatlan különbséget tesz vádlott és vádlott között csupán azon az alapon, hogy az eljárások gyors befejezéséhez nagyobb érdek fűződik, mint ezen esetekben a vádlott védekezési jogai korlátozásához, amely korlátozás – álláspontunk szerint - nem indokolható megszorítás, de nem is szükséges. Ebben a tekintetben a 22/2014-es AB határozat statikus értelmezését túl kell lépni és a teljes intézmény rendszerét összevetve az alaptörvénnyel a bírói gyakorlaton át ésszerűen kell alkalmazni, amely ezen egy esetben – csak a másodfokú esetben – alakít ki jogkorlátozást, míg más távollétes stádiumokban egyáltalán nem vagy csupán alig. Ezért ha ott megfelelő és alkotmányos a szabályozás akkor itt, csak itt a megszorítás nem indokolt, de erre az egy esetre, mivel ez a legrövidebb része a büntető eljárásoknak is, így az eljárás elhúzódás veszélye kicsi ezért nem is szükséges a korlátozás. Mindez szintén a törvény előtti egyenlőség elvén keresztül a jogállam szabályait sérti és azzal ellentétes. Ezen túl pedig az adott büntető eljárási stádiumba kerülés objektív alapokon való meghatározása nélkül véletlenül, odakerülő vádlott tekintetében ez a szabályozás a jogrendszer kiszámíthatóságát, a jogrendszer biztonságába vetett hitet – Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés - is megingatja és mint ilyen a jogállamiság alaptörvényi elvébe ütközik.

(44)

Ezáltal összességében értelmezve a konkrét ügyben a Be. távollétes eljárásra vonatkozó 531.§. (5) bekezdés kapcsán kialakult helyzetet az eljárási jogok Magyarországon deklarált legmagasabb szintű forrása, az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés., XV., XXIV. cikk (1) és XXVIII. cikk (1) (3) és (7) bekezdésrendelkezései és a jogállam fogalmának deklarációja Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés figyelembe vételével, a bírói gyakorlat és dinamikus jogértelmezés mezején a fenti bővített és újraindokolt megfontolások alapján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. Törvény 25.§-a alapján bírói indítvánnyal egyedi normakontroll eljárás iránt az Alkotmánybíróság eljárásában a törvényszék továbbra is indítványozza, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 531. §. (5) bekezdésének alaptörvény-ellenességét és az 531.§. (5) bekezdésből az alábbi ..." valamint - ha szükséges - a vádlott által indítványozott további bizonyítást vesz fel. A másodfokú bíróság az eljárás eredményétől függően helybenhagyja, megváltoztatja"... jogszabályi szövegrészt semmisítse meg.

Szombathely 2018. április 3.

Dr. Szabó Sándor
a tanács elnöke

Dr. Szabó Erika
tanácsstag előadó

Dr. Füzi Erzsébet
tanács tag

